

A Pécsi Ítéltábla a dr. Áj Tibor ügyvéd által képviselt **felperes neve** (címe) felperesnek - a Novics Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Novics György ügyvéd) által képviselt **alperes neve** (címe) alperes ellen vadkár megfizetése iránt indított perében a Kaposvári Törvényszék 2015. január 26. napján kelt 24.P.20.917/2012/48. számú ítélete ellen a felperes által 50. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - fellebbezett részében - részben megváltoztatja és az alperest terhelő 3.901.000 forint tőkemarasztalási összeget - az elsőfokú ítéletben írt késedelmi kamatok kezdőidőpontjának és mértékének érintése nélkül - 10.335.000 (tízmillió-háromszázharmincezer) forintra felemeli.

Ezt meghaladóan tekinti a keresetet elutasítotttnak.

A felperes elsőfokú perköltségben történő marasztalását mellőzi és kötelezi az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek tizenöt napon belül 830.500 (nyolcszázharmincezer-ötszáz) forint elsőfokú perköltséget.

A felperest az állam javára terhelő elsőfokú eljárási illeték összegét 178.900 (százhetvennyolcezer-kilencszáz) forintja leszállítja, az alperest az állam javára terhelő elsőfokú eljárási illeték összegét 620.100 (hatszázhúszezer-egyszáz) forintra felemeli.

Kötelezi a bíróság az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek tizenöt napon belül 74.500 (hetvennégyezer-ötszáz) forint másodfokú perköltséget.

Kötelezi a bíróság a felperest, hogy fizessen meg az állam javára - az illetékes állami adóhatóság felhívására, az ott írt módon és számlára - 238.500 (kettőszázharmincnolcezer-ötszáz) forint le nem rótt másodfokú eljárási illetéket.

Kötelezi a bíróság az alperest, hogy fizessen meg az állam javára - az illetékes állami adóhatóság felhívására, az ott írt módon és számlára - 514.700 (ötszáztizennégyezer-hétszáz) forint le nem rótt másodfokú eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I n d o k o l á s

Az elsőfokú bíróság által megállapított, a másodfokú bíróság által pontosított, felülmérlegelt és kiegészített tényállás szerint a felperes a 2010-es gazdasági évben

vegyszermentes extenzív növénytermesztési technológiával a **p 0000/0** helyrajzi számú ingatlanon 32,44 hektáron és a **k 0000/X** helyrajzi számú ingatlanon 27,95 hektáron őszi árpát; a **k 0000/Y** helyrajzi számú ingatlanon 31,65 hektáron és a **k 0000/Z** helyrajzi számú ingatlanon 27,28 hektáron őszi búzát; a **k 000/0** helyrajzi számú ingatlanon 26 hektáron és a **k 000/A** helyrajzi számú ingatlanon 6,68 hektáron napraforgót; a **k 000/B** és **000/C** helyrajzi számú ingatlanokon 5,5 hektár területen kukoricát termesztett. A felperes által művelt területek az alperes vadászterületéhez tartoznak.

A felperes 2010. év márciusától több alkalommal jelezte az alperesnek, hogy a megjelölt területeken a vadak rágással, taposással és túrással jelentős kárt okoztak.

A felperesnek 2010. évben az egyes növényi kultúrákban az alábbiak szerint keletkezett vadkára:

Őszi árpából a vadak által okozott károsítás miatt kieső termés pontosan nem volt meghatározható, a keletkezett kár 73,5 tonna termésből realizálható 3.160.000 forint bevételkiesésnek megfelelő összegű kártérítéssel pótolható.

Őszi búzában a vadak által okozott károsítás pontosan meg nem határozható mértékű maradt, a termés kiesésből eredő elmaradt haszon 79,7 tonna termésből realizálható 3.666.200 forint bevételkiesésnek megfelelő összegű kártérítéssel pótolható.

A vadak által megsemmisített napraforgó miatt a felperes elmaradt haszna - figyelemmel a 47,016 tonna vadkár miatt elmaradt termésre (26 hektáron 1,5 tonna/ha, 6,68 hektáron 1,2 tonna/ha termés elvesztése folytán) 3.234.920 forint volt.

A kukoricaültetvényben 5,5 hektáron 4,0425 tonna/ha termést érhetett volna el a felperes, ez 22,233 tonna kukoricatermést jelentett volna. A vadak károsítása miatt a teljes várható termés megsemmisült, 1.011.601 forint bevételtől esett el a felperes. A betakarítási, szárítási, szállítási költségek sem merültek fel, így az elmaradt haszon 817.936 forint.

A felperes elmaradt haszna, illetve az elmaradt haszon kárpótlására alkalmas összeg (őszi árpa 3.160.000 forint + őszi búza 3.666.200 forint + napraforgó 3.234.920 forint + kukorica 817.936 forint) mindösszesen 10.879.056 forint, ennek 95%-a (kerekítéssel) 10.335.000 forint.

A felperes 20. sorszámú jegyzőkönyvben leszállított, majd utóbb 48. sorszám alatt felemelt keresetében az alperest 13.315.951 forint vadkár és ennek 2010. október 15. napjától a kifizetés napjáig járó, a Ptk. 301/A.§ (1) és (2) bekezdése szerinti késedelmi kamatai megfizetésére kérte kötelezni, keresetét a megbízása alapján eljáró dr. **Ny. H. F** kárszámítására alapozta, bár a **Ny. H. F** által kimunkáltnál némileg kevesebb kár megtérítését kérte.

Dr. **Ny. H. F** 2010. március 26-án és 2010. április 23-án a vadkáros területek állapotát felmérve a károsítás mértékét rögzítette, majd 2010. június 25. és július 5. napján mérte fel a végleges vadkárt. A kiesett őszi árpa termést a **P 0000/0** helyrajzi számú ingatlanon hektáronként 1900 kg-ban állapította meg azzal, hogy ezen a területen 4110 kg/ha őszi árpa lett volna a vadak károsítása hiányában betakarítható, ehhez képest

azonban a tényleges átlagtermés csak 2210 kg/ha volt, a vadkár mértéke több, mint 46 százalékot tett ki. Mivel hektáronként a kiesett termés 1900 kg volt, így 32,44 hektáron 61,636 tonna őszi árpával kevesebb termett. Az őszi árpát tonnánként 45.000 forintért lehetett volna értékesíteni, a vadkár miatt elmaradt bevétel ezen a területen 2.773.620 forint volt.

A **k 0000/X** helyrajzi számú ingatlanon számítása szerint hektáronként 4150 kg őszi árpa termést érhetett volna el a felperes, ezzel szemben a realizált termés hektáronként 2310 kg volt. A terméskiesés hektáronként 1840 kg-ban összegeződhet, így a termés 44 százaléka esett ki a vadkárosítás miatt. 27,95 hektáron a kiesett termés mennyisége 51,428 tonna, 45.000 forint/tonna értékesítési árral számítva a kiesett bevétel 2.314.260 forint.

A **k 0000/Y** helyrajzi számú ingatlanon a felperes 4010 kg őszi búzát termelhetett volna hektáronként, ehhez képest a tényleges eredmény 2360 kg lett, a terméskiesés hektáronként 1650 kg. 52,2225 tonna termés maradt el ezen az ingatlanon, tonnánként 48.000 forintos értékesítési árral számolva a felperes elesett 2.506.656 forint bevételtől.

A **k 0000/Z** helyrajzi számú ingatlanon az elérhető termés hektáronként őszi búzából 3880 kg lehetett volna, ezzel szemben a tényleges termés csak 1800 kg volt hektáronként, a terméskiesés így az 50 százalékos mértéket is meghaladóan hektáronként 2080 kg volt. A 27,28 hektáron mindösszesen ekként 56,7424 tonna őszi búza termés esett ki, ami 48.000 forintos tonnánkénti értékesítési árral számolva 2.723.616 forintos bevételkiesést eredményezett.

A **k 0000/Z** helyrajzi számú ingatlanon további veszteségként jelentkezett, hogy a jelentős mértékben feltúrt földön a megmaradt termés betakarítását sem lehetett maradéktalanul elvégezni, a betakarítási veszteség 4,91 tonna további termésvesztést okozott 235.680 forint értékben.

Mindemellett az elmaradt bevétellel szemben költségmegtakarítás is keletkezett, elmaradt tonnánként 1.000 forint szállítási és 1.000 forint tisztítási költség, így a 222,028 tonna elmaradt termésre eső 444.056 forint szállítási és tisztítási költség nem merült fel.

A **k 000/O** helyrajzi számú ingatlanon a felperes hektáronként 1,8 tonna napraforgót tudott volna megtermelni, ez a 28,28 hektáron 50,9 tonna napraforgótermést eredményezett volna. A tonnánként 82.100 forint értékesítési árral számolva a felperesnél 4.178.890 forint bevételkiesés jelentkezett, mellyel szemben fel nem merült költségek is állnak; a betakarítás hektáronként 15.000 forint költséggel, a 28,28 hektáron 424.200 forint költséggel járt volna, az 50,9 tonna termést tonnánként 3.000 forintért kellett volna szárítani és 2.000 forintért szállítani, így 678.700 forint az összköltség, mely a meg nem termett napraforgó miatt kiadásként nem jelentkezett. Az elmaradt bevétel és a megtakarított kiadások egyenlegeként a felperes 3.500.190 forint haszontól esett el.

A **k 000/A** helyrajzi számú ingatlanon az elérhető napraforgótermés 1,584 tonna/ha lett volna. A 6,68 hektáron így 10,581 tonna termés maradt el, ennek 82.100 forint/tonna átvételi áron számolva az ellenértéke 868.709 forint lett volna. Az elmaradó költségek 153.105 forinttal csökkentették volna ezt a bevételt, így 715.604 forint haszontól esett el a felperes.

A kukoricaültetvényben 5,5 hektáron 4,0425 tonna/ha termést érhetett volna el a felperes, ez 22,233 tonna kukoricatermést jelentett volna. A vadak maradéktalanul megsemmisítették a kukoricatáblát, a teljes terménymennyiség kiesett, 45.500 forintos

átvételi árral számolva 1.011.601 forint bevételtől esett el a felperes. A betakarítás, szárítás, szállítás költségei elmaradásával azonban 193.665 forint kiadás is elmaradt, így az elmaradt haszon 817.936 forint.

Az alperes ellenkérelmében a kárt 3.901.000 forintban és járulékaiban ismerte el, ezt meghaladóan a kereset elutasítását kérte.

Az ellenkérelem azon alapult, hogy az alperes is felméri a vadkárt, a megbízásából eljáró V. L és K. F szakértők úgy becsülték, hogy az őszi árpa tekintetében a p ingatlanon a felperes 2,5 tonnás termésátlagot érhetett volna el, a 12,24 % mértékű vadkár miatt elmaradt termés 12,24 tonna, aminek ellenértékét 23.000 forint/tonna átvételi árral számolták.

A k ingatlanon az őszi árpa hozamát 2 tonna/ha-ra becsülték, az elmaradt árpatermés a 7,79 % mértékű vadkár miatt 7,79 tonnát tett ki az alperesi számítás szerint. A vadak miatt nem termett meg összesen 20,03 tonna árpa, amelynek átvételi ára a 23.000 forint/tonna ár figyelembevételével 460.690 forint bevételkiesést eredményezett, ennek 15 %-a a kiadások fedezetére ment volna el, így 391.585 forint az elmaradt haszon.

Ugyancsak jelentősen alacsonyabb termésátlaggal számoltak az őszi búza tekintetében is az alperes által megbízott szakértők, úgy tekintették, hogy a k 0000/Y helyrajzi számú ingatlanon 3,5 tonna/ha, a k 0000/Z helyrajzi számú ingatlanon 3 tonna/ha termés lett volna elérhető. Az előbbi ingatlanon a vadkár 11 % mértékű, az utóbbi ingatlanon 16,6 % mértékű volt, így a k 0000/Y helyrajzi számú ingatlanon 12,18 tonna, a k 0000/Z helyrajzi számú ingatlanon 13,58 tonna, mindösszesen 25,76 tonna őszi búzatermés maradt el. Ennek tonnánkénti felvásárlási ára 25.000 forint lett volna, amely 644.000 forint elmaradt bevétel eredményezett, ebből leszámítva a 15 % mértékű költséget, 547.400 forint az elmaradt őszi búzából származó haszon.

A napraforgó tekintetében úgyszintén lényegesen alacsonyabb elérhető termésátlaggal számoltak, 1,5 tonnában számolták a k 000/O helyrajzi számú ingatlan várta hozamát, amelyben nem vitatottan 100 % mértékű volt a vadkár, így az elmaradt termés 39 tonnát tett ki, míg a másik területen 4,76 tonna termés maradt el. Így összesen kiesett 43,76 tonna napraforgótermés, amely 70.000 forint tonnánkénti értékesítési árral 3.056.900 forint elmaradt bevétel eredményezett. Ezzel szemben az elmaradt kiadásokat tekintve az alperes a betakarítás költségére hektáronként 12.000 forintot számított, az egyéb költségekre, a szárítás, tisztítás, szállítás költségeire a bevétel 10 %-át, így a kár 2.359.050 forintban adódott a napraforgó tekintetében.

A kukoricában keletkezett kárt 6 hektárra számolta az alperes azzal, hogy 5 tonna termésátlag lett volna elérhető, ami maradéktalanul kárba vészett, 30 tonna elmaradt termés 30.000 forintos tonnánkénti átlagárral számolva 900.000 forint bevételkiesést eredményezett, ezzel szemben áll az elmaradt a betakarítás 72.000 forintos költsége és a 25 % mértékű egyéb - nem részletezett - kiadás, mindösszesen a kár 603.000 forintot tett ki.

Az elsőfokú bíróság az alperest a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LXV. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 75.§ (1) bekezdése alapján 3.901.000 forintban és ennek 2010. október 15. napjától a kifizetés napjáig járó, a naptári félét megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamat 7 %-kal növelt összegű kamataiban marasztalta, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

A felperest az alperes javára 320.000 forint perköltség, valamint az állam javára 571.000 forint eljárási illeték, az alperest az állam javára 234.200 forint eljárási illeték megfizetésére kötelezte.

Rögzítette, hogy az alperes a kereset jogalapját annyiban nem vitatta, hogy a felperes által hasznabérelt területeken a vad által okozott kárért az alperes helytállni tartozik. Az alperes hivatkozott ugyan felperesi közrehatásra, az elsőfokú bíróság azonban a felperes által csatolt levelezés alapján meggyőződött arról, hogy a felperes a Vtv.84.§ (1) bekezdésében írtaknak megfelelően a közlési kötelezettségének eleget tett. Rámutatott az elsőfokú bíróság, hogy a vadászatra jogosult aktív kármegelőzési kötelezettségével szemben a földhasználót kezdeményező jelleg nélküli rendelkezésre állási, közreműködési kötelezettség terheli, ilyen kötelezettségszegésre az alperes nem hivatkozott.

A vadkár százalékban megjelölt arányában, a számított kárértékben a felek álláspontja eltért, az általuk megbízott kárbecslő szakértők módszere között olyan eltérés volt, ami az elsőfokú bíróság megítélése szerint összehasonlíthatatlanná tette a megállapításokat, az ellentmondások nem voltak feloldhatóak. A perben kirendelt K. I szakértői véleményét az elsőfokú bíróság aggályosnak találta, mivel a szakvélemény annak kiegészítését követően, a szakértő személyes meghallgatása ellenére is több ponton bizonytalan maradt; így pl. a szakértő az általa alkalmazott tőzsdei ár vonatkozásában nem tudta megjelölni, hogy az Áfát tartalmaz-e avagy sem. A felperesi megbízás alapján készült véleményben alkalmazott árakat, tőszámot ellenőrzés nélkül elfogadta anélkül, hogy annak kellő indokát meg tudta volna adni. Az elsőfokú bíróság ezért új szakértőt rendelt ki dr. K. Z igazságügyi vadkárszakértő személyében; az ő aggálytalannak talált szakvéleményét ítélezése alapjául elfogadta. Ezen szakértői vélemény szerint a felperesi megbízás alapján eljáró dr. Ny. H. F véleménye tűnt inkább elfogadhatónak, szemben az alperesi megbízás alapján eljáró V. L és K. F véleményével. Azonban a mintaterületek száma nem érte el a kívánt mértéket, különösen kevés volt az egyes táblák terménybecslésére vonatkozó minta; aggályos a kevés számú mintából szubjektív szempontok alapján történő kiválasztás is. K. I mellőzött igazságügyi szakértői véleményéből kiemelte az elsőfokú bíróság, hogy K. I szerint sem lehetett a dr. Ny. H. F-féle megállapításokat ellenőrizni, amit erősített az alperesi megbízás alapján véleményt adó V. I tanú vallomása és magánszakvéleménye is, mely szerint nem lehet megállapítani, hogy az adott véleményben leírtak ténylegesen vadkárnak minősültek, vadkár felmérés történt-e, vagy csak növényállapot felmérés. Utóbbi alperesi magánszakértői vélemény az elsőfokú bíróság megítélése szerint K. I igazságügyi szakértő megállapításait olyan mértékben megingatta, hogy ez is indokolta új igazságügyi szakértő kirendelését.

Dr. K. Z igazságügyi vadkárszakértő szakvéleménye szerint elsősorban a mintavételezés során elkövetett hibákra figyelemmel a perbeli ingatlanokon 2010. évben bekövetkezett vadkárt 2014. évben aggálymentesen megállapítani nem lehet. Az elsőfokú bíróság kifejtette, miszerint a kár mértékének megállapításához nem csak a vadkárosítás aránya, de a kiesett termés mennyiség meghatározása és ahhoz olyan adatok szükségesek, amelyeket a felperes az alperesi vitatásra tekintettel kétséget kizáróan nem bizonyított. Így nem csatolt gazdálkodási naplót, talajvizsgálati jegyzőkönyvet és vetőmag-nyilvántartást sem. Ennek azért is jelentősége lett volna, mert a felperes sajátos gazdálkodást folytat, az intenzív gazdálkodással elért terméseredmények nem alkalmasak összehasonlításra.

W. I felperesi ügyvezető tanútól az elsőfokú bíróság megítélése szerint elfogulatlan vallomás nem volt várható, önmagában a tanúvallomás a termésmennyiség meghatározására nem elégséges bizonyíték. A dr. Ny. H. F és dr. K. J által, tanúként meghallgatásuk során a kiesett termésmennyiség meghatározására tett vallomást sem találta az elsőfokú bíróság meggyőzőnek, mert átlagadatok alapján végezték számításait, amit az elsőfokú bíróság a fent részletezettek alapján aggályosnak tartott. Mindezeket a Pp.206.§ (1) és (3) bekezdése alapján együttesen értékelve az elsőfokú bíróság azt állapította meg, hogy a felperes nem bizonyította a kár mértékét és így az alperes által elismert 3.901.000 forint kárösszeget meghaladóan a keresetet elutasította.

Nem látott lehetőséget az elsőfokú bíróság arra sem, hogy a felperesi kárt általános kártérítésként, a Ptk.359.§ (1) bekezdésére figyelemmel állapítsa meg. A Vtv.81.§-ában biztosított nem kötelező hatósági eljárás alkalmas a keletkezett kár feltárására, a felperes azonban ezen eljárást nem vette igénybe és az elsőfokú bíróság álláspontja szerint emiatt, nem pedig a szakértői vizsgálat eredménytelensége okából nem lehet kétséget kizáróan megállapítani a kár mértékét.

Mellőzte az elsőfokú bíróság a felperesnek dr. K. Z igazságügyi szakértő szakvéleménye kiegészítése iránti bizonyítási indítványát, mivel az igazságügyi szakértő álláspontja az volt, hogy utólag vadkár nem állapítható meg; ezért a felperesnek a ... megyei termésátlagra, illetve a becslésre és mérésre, mint módszerre irányuló kérdése nem volt releváns. Az igazságügyi szakértő az elsőfokú bíróság szerint kellő indokát adta annak, hogy a rendelkezésre álló adatok miatt nem elégségesek a vadkár megállapításához.

Az elsőfokú ítélet ellen a felperes fellebbezett. Elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására, újabb határozat hozatalára utasítását kérte. Másodlagosan kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását akként, hogy a bíróság a keresetnek adjon helyt és marasztalja az alperest mindkét fokú peres eljárás költségeiben is.

A felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást nem tárta fel teljes körűen, hiányos tényállásra alapított jogi következtetése is téves. Figyelmen kívül hagyta, illetve tévesen értékelte a felperes által beszerezett, a perben kirendelt K. I szakértői véleményével egybecsengő dr. Ny. H. F által készített vélemény megállapításait és meg sem kísérelte a dr. K. Z szakvéleményével fennálló ellentmondások feloldását. A felperes e körben előterjesztett bizonyítási indítványát megalapozatlanul mellőzte, a felperesnek a dr. Ny. H. F által alkalmazott módszerre vonatkozó kérdései válasz nélkül maradtak. Dr. Ny. H. F a korabeli időben a helyszínen több alkalommal eljárta, az alperes szakértőivel ellentétben szakmai alapokon nyugvó módszerrel méréseket végzett. Mind őt, mind dr. K. Jet a törvényszék tanúként meghallgatta. Az igazmondási kötelezettségre figyelmeztetve lettek, erre figyelemmel tettek vallomást. Az eljáró bíróság a BDT2005.1119., BDT2005.1092. számon közzétett eseti döntésekben foglaltakra is figyelemmel a magánszakvélemény értékelését nem mellőzhette volna, kellően meg kellett volna indokolnia a magánszakvélemény elvetését.

Rámutatott a felperes, hogy dr. K. Z szakértő, akinek szakvéleményére a törvényszék az elsőfokú döntését alapította, dr. Ny. H. F véleményét objektívnek, a módszert alkalmasnak ismerte el, az ő véleménye szerint is dr. Ny. H. F véleménye volt a

legalaposabb. A szakértő megállapította azt is, hogy az alperes szakértői mintát nem vettek, mérni nem mérték, alkalmazott módszerük szubjektív, így nem felel meg a szakértői követelményeknek. Abból, hogy dr. **K. Z** szakértő a felperes által felkért szakértő vizsgálati módszereit és számítását tekinti alkalmasnak, az következik, hogy a számítás kiindulópontjaként ez a számítás felhasználható. Ezért kérte a szakértői vélemény kiegészítését.

A formális logika szabályai is sérültek azáltal, hogy csupán annak a kárnak a megfizetésére kötelezte az elsőfokú bíróság az alperest, amit el nem fogadható módszerrel állapítottak meg az alperes szakértői.

Az elsőfokú bíróság nem értékelte, hogy az alperes a dr. **Ny. H. F** által készített szakvélemény alapját képező bejárásokon értesítés ellenére sem jelent meg.

Iratellenes és semmivel alá nem támasztott az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy dr. **Ny. H. F** és dr. **K. J** vallomása nem volt meggyőző. Iratellenes az elsőfokú bíróság azon megállapítása is, hogy **K. I** szakértői véleménye bizonytalan volt; ezért indokolatlanul történt dr. **K. Z** kirendelése, hiszen volt már a perben olyan szakértői vélemény, amely a felperes álláspontját támasztotta alá. Rámutatott, hogy **K. I** a bekövetkezett kár összegét nagyságrendileg dr. **Ny. H. F** által meghatározott összegben állapította meg. Dr. **Ny. H. F** azon túl, hogy a perbeli területeket a korabeli időben látta, szakember is, dr. **K. J** szakértő is nagyobb kárösszeget állapított meg, mint az alperes szakértői. A felperes álláspontja szerint a keresetben megjelölt kárösszeg bizonyított, de ezzel ellentétes álláspont esetén is mérlegelésnek lett volna helye.

Hangsúlyozta a felperes, hogy a sarkalatos kérdést jelentő minták számát illetően nincs egységes szakértői álláspont, sokféle eljárást javasolnak a különböző szerzők. Létezik olyan vélemény, amelyben meghatározott algoritmussal számolva dr. **Ny. H. F** szakvéleménye a mintateretek számát illetően is megalapozott. Dr. **K. Z** ezzel kapcsolatos aggályait **V Z.** és **K R.** perbeli időszak után megjelent Vadkár című műve alapján fogalmazta meg. Az erdész szerzők szerint hektáronként két mintateret kell kijelölni; eszerint a 120 hektárból 240 db mintateret kellett volna kijelölni, ez a módszer a gyakorlatban nem él. A napraforgó és a kukoricatáblán nem is volt mintázható termés, a vadak mindent elpusztítottak, csak a tőszámot lehetett meghatározni, ami megtörtént. Minél több a minta, annál kisebb a szórás, az átlagtól való átlagos eltérés, ez azonban a kisebb mintaszám alapján elvégzett számításokat nem teszi megalapozatlanná.

Téves volt az az alperesi álláspont, amely az agrotechnikai hibákra terelte a figyelmet a vadkárral szemben. Ahol nem volt vadkár, nem volt kitaposás, letarolás, ott a vetett tőszám megmutatkozott és a termés is másként alakult. A vadkárt nem lehet az agrotechnikának tulajdonítani. Figyelmen kívül maradt, hogy az alperes jóval alacsonyabb árakkal kalkulált, mint a tőzsdei ár.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult. Hangsúlyozta, hogy a felperes nem az 1996. évi LV. törvény szerint járt el, amikor a károkozás helye szerint illetékes települési önkormányzat jegyzőjétől nem kérte a kárbecslési eljárás lefolytatását. Ez a tény az alperes terhére nem róható. Hangsúlyozta, hogy dr. **Ny. H. F** - aki felperes állításával szemben nem is szakértő - ellenőrizhetetlen mintavételezése és az abból következő adatok nem szolgáltatathatnak alapot egy bírósági ítélethez. **K. I** igazságügyi szakértő maga is elismerte, hogy dr. **Ny. H. F** által leírtak aggályosak. A ... Városi Bíróság más perben hozott ítélete dr. **Ny. H. F** jártasságának hiányára utalt. Sem a dr. **Ny.**-féle vélemény, sem az arra épülő **K.**-féle

szakvélemény nem alkalmazható, homályos, hiányos, önmagával és a szakértői megállapításokkal ellentétben állnak, helyességükhöz nyomatékos kétség fér.

A fellebbezés részben alapos.

Az elsőfokú bíróság részletes bizonyítási eljárást folytatott le, melynek során az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését indokoló eljárási szabálysértést nem követett el.

A másodfokú bíróság egyetértett dr. **K. Z** igazságügyi szakértő szakvéleményének kiegészítésére irányuló felperesi bizonyítási indítvány mellőzésével; dr. **K. Z** szakértő a dr. **Ny. H. F** által készített vélemény erényeinek méltatása mellett taglalta, hogy miben látja e vélemény gyengéjét, hiányosságát; mégpedig alapvetően a mintaterületek alacsony számában, a szemes termények esetében a mintaterületek szubjektív szempontú osztályozásában, a mintaszám ennek alapján történő továbbszűkítésében. A felperes a további bizonyítást illetően mellőzött észrevételeiben dr. **Ny. H. F** véleményét vette védelmébe, ezzel kapcsolatos érvei azonban egybecsengenek a korábban már kifejtett és a peres iratok alapján dr. **K. Z** szakértő által is megismert álláspontjával; ezért a **Ny. H. F** mintavételezési módszere felett folytatott további vita nem szolgálta volna a perben releváns kérdések tisztázását, így ebben a körben a szakértő ismételt nyilatkoztatása, illetve idézése is szükségtelen volt.

A másodfokú bíróság nem értett azonban egyet az elsőfokú bíróságnak a rendelkezésre álló adatok felhasználhatóságával, a bizonyítottság hiányával kapcsolatos, mérlegeléssel kialakított következtetéseivel.

Az elsőfokú bíróság az alperes elismerésére figyelemmel olyan mértékben számolta el és állapította meg a kárt, amely számítás és ténymegállapítás bizonyosan a legkevésbé megalapozott és mind módszereiben, mind pedig következtetéseiben a legkevesebb szakmaiságot tükröző véleményen alapult. Dr. **K. Z** igazságügyi szakértő kritika alá vette ugyan dr. **Ny. H. F** kárbecslési módszerét, szakértői véleménye alapján azonban egyértelműen arra lehet következtetni, hogy dr. **Ny. H. F** kárfelmérésének eredménye állhatott közelebb a valósághoz, volt megalapozottabb, mint a nem ténybeli és logikai meggyőző ereje alapján, hanem az alperesi elismerés eljárásjogi következményeként figyelembe vett Völgyi-Keller-féle kárbecslés.

A másodfokú bíróság nem értett egyet azzal, hogy a dr. **Ny. H. F** által rögzített tényeket ily mértékben mellőzni lehetne, amiként azt az elsőfokú bíróság tette. Dr. **Ny. H. F** 2010. március 26. napján és 2010. április 23. napján is részletes kárfelmérést végzett, a perbeli területek állapotát ekként nyomon követte, a növényi kultúra fejlődéséről, illetőleg az abban keletkezett vadkárrol folyamatában is meggyőződött. A felperes igazolta és az alperes nem cáfolta, hogy a felperes nem zárta el az alperest dr. **Ny. H. F** kárfelmérő tevékenységének kontrollálásától; az alperest előzetesen értesítette, így az alperesnek módjában állt volna dr. **Ny. H. F** által rögzítetteket egyidejűleg ellenőrizni.

A vadkár mint állapot nem marad fenn, nem rögzül (ilyenként utólagosan nem is ellenőrizhető), így természetszerű, hogy utólagosan csak a korabeli empirikus tapasztalatok alapján rögzített tények, adatok elemzésével vizsgálható. Ebben a vonatkozásban volt különös jelentősége dr. **Ny. H. F** munkájának; a kárbecslési módszerek felett folytatott szakértők közötti vita ellenére sem volt ugyanis olyan

körülmény, ami az általa rögzített *tények* hitelességét, valóságnak való megfelelőségét megkérdőjelezte volna. A perben eljáró szakértők közül **K. I** nem csak az utólag nem rekonstruálható körülményeket, hanem az egyéb adatokat (tőzsdei ár) és a következtetéseket illetően is kizárólagosan támaszkodott dr. **Ny. H. F** megállapításaira; bár ennek alapja nyilvánvalóan a szakmai anyag szakértő számára jelentkező meggyőző ereje volt, az önállótlanág (így pl. ellenőrző számítások mellőzése) miatt a **K**-féle szakvélemény megalapozottságról valóban nem lehetett maradéktalanul meggyőződni. Dr. **K. I** a szakvéleményéből következően saját szakértői módszere szerint szélesebb adatbázis (több mintaterület) alapján becsült volna, ő a rendelkezésre álló adatok alapján ezért nem vállalkozott a következtető számítások elvégzésére.

Összességében azonban a rendelkezésre álló adatok az elsőfokú bíróság által kihasználnál több lehetőséget adnak a mérlegelésre, a következtetések levonására: a másodfokú bíróság ezért elkerülhetőnek látta azt az elsőfokú bíróság által alkalmazott kényszermegoldást, hogy a megfogalmazódott kételyek miatt bizonyosan megalapozatlan számításokra visszavezethetően, kizárólag az elismerés alapján a ténylegesnél alacsonyabb mértékben ítélje meg a nem vitásan bekövetkezett kárt.

Az alperes maga sem vitatta, hogy a napraforgó és a kukorica a perbeli területeken teljesen megsemmisült. Kivételesen a kukorica termésnél az alperes által figyelembe vett, vadkár hiányában elérhető termésátlag magasabb a felperes által figyelembe vettél. Az iratok között rendelkezésre állnak a 2010. évi árutőzsdei gabona átlagárak között a takarmány-kukoricára vonatkozó adatok; a 45.500 forint, amit dr. **Ny. H. F** e körben figyelembe vett, a takarmány-kukorica tőzsdei árát nem haladja meg, annál alacsonyabb, így a 45.500 forint tonnánkénti ár elfogadható, szemben az alperesi elszámolásban szereplő tonnánkénti 30.000 forintos árral. A kieső termésmennyiség ekként a felperesi számítás szerint még kevesebb is, mint az alperesi számítás szerinti, a betakarítás, szárítás, szállítás költségei pedig a felperesi számításban kimunkáltabbak. Így az alperes által elismert részadatokat a felperesi számításból felhasználható, a per egyéb adataival alátámasztott adatokkal együttesen mérlegelve a kukorica tekintetében a felperesi számítások szerinti 817.936 forint elmaradt bevétel megalapozottan figyelembe vehető.

A napraforgó tekintetében jelentős különbség volt a peres felek között az elérhető termés számítása között. A felperes igazságügyi szakértőtől, **K. J**től származó véleményt is beszerezett, illetőleg dr. **Ny. H. F** is a szakmai tapasztalatain alapuló, a felperes által ... megyei termésátlagként hivatkozott, és az alperes által ilyenként nem vitatott számoknál némileg alacsonyabb elérhető termésátlagokat közölt. Figyelemmel arra a nem vitatott tényre, hogy a felperes az átlagostól eltérő, környezetbarát, de ennél fogva alacsonyabb termésátlagokat produkáló gazdálkodást folytat, a megalapozatlanság elkerülése érdekében a másodfokú bíróság a **k 000/0** helyrajzi számú ingatlanra vonatkozóan az alperesi elérhető hozamadatot (1,5 tonna/ha) fogadta el. **K. J** és az alperesi kárbecslés is 26 hektárral számolt 28,28 hektár helyett, a másodfokú bíróság is ekkorra alapterületet vett figyelembe, ekként a **000/0** helyrajzi számú területen lévő táblán elveszett 39 tonna napraforgótermés.

A **k 000/A** helyrajzi számú területen elérhető hozamot mindegyik számítást végző szakember alacsonyabb mértékben vette figyelembe, mint a **K 000/0** helyrajzi számú

területen elérhető termést. Az alperes szakértői 0,7 tonna/ha terméssel számoltak, ami jelentősen kevesebb, mint a másik területen elérhető, általuk figyelembe vett 1,5 tonna/ha.

K. F tanúkénti meghallgatása során (5. sorszámu jegyzőkönyv) általánosságban hivatkozott a felperes által művelt földeken tapasztalható jelentős tápanyaghiányra, nem adott azonban elfogadható magyarázatot arra, hogy az egyébként valóban gyöngébb termőképességű területen miért ilyen nagy az elérhető termésben jelentkező különbség. Így a másodfokú bíróság - figyelemmel dr. Ny. H. F és K. J által figyelembe vett különbség mértékére (dr. Ny. H. F-nél 1,8 tonna/ha helyett 1,584 tonna/ha, K. J-nél 2 tonna/ha helyett 1,7 tonna/ha) úgy tekintette, hogy a k 000/A helyrajzi számú területen hektáronként 0,3 tonnával kevesebb termés lett volna elérhető, mint a 000/0 helyrajzi számú területen. Az elérhető termés így 1,2 tonna lett volna hektáronként, ami 6,68 hektárra vetítve 8,016 tonna kiesett terményt eredményez. Ekként a kiesett napraforgó termés mindösszesen az alperesi számítások alapulvételével, de azok alá nem támasztható részelemeinek a rendelkezésre álló adatokkal történő helyettesítésével 47,016 tonnában számítható.

A rendelkezésre álló adatok szerint a napraforgó tőzsdei átlagára 2010. júliusi, szeptemberi és novemberi szállítás tekintetében is elérte a 100.000 forintot, így a 82.100 forintos tonnánkénti átlagár fogadható el, amivel dr. Ny. H. F számolt, nem az alperesi 70.000 forint/tonna ár.

Az elmaradt napraforgótermés ekként ($47,016 \text{ tonna} \times 82.100 \text{ Ft/tonna} =$) 3.860.000 forint ellenértékben számítható, amelyből nem vitásan mind az alperesi, mind a felperesi oldal szerint levonásba kell helyezni a betakarítás, szárítás, tisztítás, szállítás elmaradt költségeit. A betakarítás elmaradt költsége a felperesi számítás szerint magasabb összeg, a 2,28 hektárral kisebbnek számolt termőterület miatt 34.200 forinttal korrigálva 390.000 forint, így ezt vette figyelembe a másodfokú bíróság. Míg a szárítás, szállítás az alperesi számításban nincs kimunkálva (10 %-os átlagértéket határozott meg az alperes) addig a Ny-féle számítás összecsúszva kidolgozott, ennél magasabb költséget igazoló peradat nem merült fel, K. J szakértő is alacsonyabb összegekkel számolt. A szárítás és a szállítás együttes költsége tonnánként ($3.000 + 2.000 =$) 5.000 forint, ami a 47,016 tonnára számoltan 235.080 forint elmaradt kiadást eredményez, így a napraforgóban keletkezett kár a 3.860.000 forint elmaradt bevétel - 393.000 forint elmaradt betakarítási költség - 235.080 forint elmaradt szállítási és szárítási költség eredményeként előálló 3.234.920 forint összegben határozható meg.

A kukorica és a napraforgó tekintetében a fenti számításokat az tette lehetővé, hogy a felek között a károsítás mértéke tekintetében nézetkülönbség, a felhasznált számítási adatok között alapvető különbség nem volt, így az alperesi elismerés mögött álló szám adatoknak a rendelkezésre álló adatok felhasználásával történő helyesbítésével a két ellentétes álláspont közötti középút adatszerűen is meghatározható volt.

Nem ugyanez a helyzet azonban az őszi árpa és az őszi búza tekintetében, ahol nemcsak az átlagtermés és az értékesítési ár felek által felhasznált adatai között jelentős a különbség, hanem alapvetően a vadkárosítás mértékében is. Ezen adatok tekintetében jelentkezik élesebben a felperesi oldalon a Ny-féle mintaterek reprezentativitásának, az alperesi oldalon a becslés teljes szubjektivizmusának problémája is. Az összecsúszó bizonyítás, a kár mértékének kiszámítása tehát

nehézségekbe ütközik, ennek folytán az őszi árpánál és az őszi búzánál felmerül az 1959. évi IV. tv. (1959-es Ptk.) 359.§-a szerinti általános kártérítés alkalmazásának lehetősége, amely kérdésben a másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal nem értett egyet.

Az elsőfokú bíróság a felperes mulasztására hivatkozással vetette el az általános kártérítés lehetőségét, azzal, hogy a Vtv. 81.§ (2)-(8) bekezdései szerinti közigazgatási kárbecslési eljárás elmaradása vezetett a bizonyítatlansághoz, a lehetséges bizonyítás elmulasztása pedig általános kártérítés alkalmazásával nem pótolható.

A Vtv. végrehajtásának szabályairól szóló 79/2004. (V.4.) FVM rendelet 82-84.§-ai és 19. számú melléklete tartalmazzák a kárbecslési eljárás lefolytatására vonatkozó szabályokat. Ebből megállapítható, hogy kárbecslés során a kárral érintett területek nagyságát, a károsítás %-os mértékét, az állapotminősítési átlag termésére vonatkozó adatokat, az árutőzsdei átlagárát (ennek hiányában becsült értékesítési árat), az elmaradt betakarítási, tisztítási, tárolási és szállítási költségeket kell ezen eljárás során a kárbecslőnek figyelembe vennie. Nincs (illetve a perbeli időben bizonyosan nem volt) azonban olyan szakmai protokoll, mely a vadkárbecslés metodikáját ennél részletesebben meghatározná. Nem állítható tehát - figyelemmel a felek közötti jelentős megítélésbeli különbözőségekre is -, hogy a Vtv. 81.§-a szerinti, hangsúlyozottan nem kötelező eljárás igénybevételével a bizonyítottság a ténylegesnél kedvezőbben alakult volna, különösen, mivel a perben érintett, a vonatkozó előírásokat ismerő, a vadkárbecslésben egyébként jártas szakemberek többsége nemhogy a dr. K. Z által elvárt jellemzők szerinti mintaterületeket nem alakította ki, de általánosságban is megelégedett a szakmai tapasztalatokra alapított becslés módszerével.

Ny. H. F-féle kárszámítással szemben **V. I.**, alperes által felkért szakértő által megfogalmazott kritika egyértelmű túlzásokba esett; a számítások felhasználhatatlanságát, teljes megalapozatlanságát nemcsak a **K. I**-féle szakvélemény, de dr. **K. Z** igazságügyi szakértő is cáfolta.

A másodfokú bíróság ezért a rendelkezésre álló adatok mérlegelésével úgy tekintette, hogy a **Ny. H. F** által vadkárosításra visszavezetett terméskiesés (őszi árpa tekintetében 61,636 + 51,428 tonna, összesen 113,064 tonna tonnánként 45.000 forint áron, 5.087.880 forint összegben) 65%-ának megfelelő kiesett termés elszámolása eredményezhet olyan összegű általános kártérítést, amely a károsult teljes anyagi kárpótlására alkalmas, ugyanakkor nem vezet káronszerzéshez. Az őszi árpából elmaradt bevétel ekként 3.307.122 forinttal ellensúlyozható, amelyből levonásba kell helyezni az elmaradt szállítási és tisztítási költséget (de a betakarítást nem, mivel a táblákon ugyanazon a területen a fennmaradó termés miatt a betakarítás megtörténik). A tonnánként 2 x 1.000 forint költség 113,064x0,65 tonnára 146.983 forint, az elmaradt haszon ellentételezésére alkalmas összeg a kieső árpatermés tekintetében (3.307.122 - 146.983) kerekítéssel ekként 3.160.000 forint, ennek a 95%-a 2.950.700 forint.

Az őszi búza tekintetében **Ny. H. F** (52,22 + 56.74 + 4,91 tonna) összesen 113,9 tonna vadkár miatti veszteséggel számolt, ami miatt a kieső bevétel 5.467.200 forint. Az általa elértként figyelembe vett átlagtermés (4010 kg/ha, illetve 3880 kg/ha) és a felperes által (46. sorszám alatt) hivatkozott ... megyei átlagadatok különbsége

- a felperesi eredmény a ... megyei átlag 97,57, illetve 94,4%-a - az őszi búza esetében jobban kifejezi az extenzív gazdálkodás feltételezhető hozamkülönbségét, mint az árpa esetében számolt hozam (az árpánál a felperesi kimutatott eredmény a megyei átlagként hivatkozott adat 111,4%-a, bár utóbbi adatot a kedvezőbb hozamú őszi és az alacsonyabb hozamú tavaszi árpa statisztikai együttkezelése torzítja). Az előzetes kárbecslések során rögzített vadkárosítási nyomok számossága alátámasztja, hogy a vadak által ezek a táblák is igen kedveltek voltak, a károsítás igen jelentős mértékű volt. Valamennyi körülmény értékelésével a **Ny. H. F** által kimutatott termésveszteség 70%-át, 79,7 tonnát indokolt figyelembe venni kieső termésként a megfelelő általános kártérítés meghatározásához, aminek ellenértéke 3.825.600 forint. Ezt korrigálva az összesen 2.000 forint tonnánkénti elmaradt kiadással, 159.400 forinttal, 3.666.200 forint adódik, ennek 95%-a 3.482.900 forint, ami alkalmas lehet őszi búzában keletkezett veszteség megfelelő ellentételezésére.

A fentiekre figyelemmel a másodfokú bíróság arra következtetett, hogy a felperes elmaradt haszna, illetve az elmaradt haszon kárpótlására alkalmas összeg mindösszesen 10.879.056 forint (őszi árpa 3.160.000 forint + őszi búza 3.666.200 forint + napraforgó 3.234.920 forint + kukorica 817.936 forint), ennek 95%-a (kerekítéssel), melyet az alperes a Vtv. 75.§ (1) bekezdése alapján, részben általános kártérítésként megtéríteni tartozik, 10.335.000 forint.

A másodfokú bíróság ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253.§ (2) bekezdése alapján akként változtatta meg, hogy az alperest terhelő tőkemarasztalási összeget a fellebbezéssel nem érintett késedelmi kamatok érintése nélkül 3.901.000 forintról 10.335.000 forintra felemelte, ezt meghaladóan tekintve a keresetet elutasítottak.

Az eredetileg követelt 13.419.420 forinthez képest a felperesi pernyertesség 77% mértékű, a perköltségszámításra ekként a Pp. 81.§ (2) bekezdését lehetett alkalmazni. A felperes a per során tanúdíj, szakértői díj, másolati díj címén 355.992 forintot előlegezett (l. 5., 7., 15., 19., 33., 37. és 44. alatti utóiratok). A jogi képviselővel felmerült munkadíj a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés *b)* pontja alapján 602.600 forintban összegezerősíthető, az alperes által elismert képviselői készkiadás nyolc tárgyaláson történő megjelenéssel 120.000 forint. A teljes felperesi perköltség ekként 1.078.592 forint, ebből a felperesi pernyertességgel arányos és az alperes által megtérítendő 830.500 forint; a másodfokú bíróság ennek megfelelően, a felperes perköltségben történő marasztalását mellőzve az alperest kötelezte az elsőfokú perköltség megfizetésére.

A peres felek a feljegyzett elsőfokú eljárási illetéket a peresztességük arányában kötelesek az Itv. 74.§ (3) bekezdése folytán alkalmazandó Kmr. 13.§ (2) bekezdése alapján az állam javára megfizetni; ennek folytán a másodfokú bíróság az alperest terhelő elsőfokú illeték-fizetési kötelezettséget felemelte, míg a felperes által fizetendő illetéket leszállította.

A másodfokú eljárást tekintve a 9.414.951 forint pertárgyértékű felperesi fellebbezés 6.434.000 forint vonatkozásában, 68 százalékban lett eredményes; a felperes ekként a Pp. 239.§-a folytán alkalmazandó Pp. 81.§ (2) bekezdése alapján ennek arányában, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3.§ (2) bekezdés *b)* pontja és (5) bekezdése alapján 74.500 forint összegbe igényelheti a másodfokú eljárásban felmerült költsége

megtérítését. A feljegyzett fellebbezési illeték a peres feleket az Itv. 74.§ (3) bekezdése folytán alkalmazandó Kmr. 13.§ (2) bekezdése alapján a másodfokú peresztességük arányában terheli.

P é c s, 2015. június 11.

dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke, Gáspárné dr. Baranyabán Judit s.k. előadó bíró,
dr. Vogyicska Petra s.k. bíró